ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה איחרן במדבר ארבעים שנה? אמר לו: רבי בכך אתה פוטרני? אמר לו שוטה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם. כתוב אחד אומר °תספרו חמשים יום וכתוב אחד אומר °שבע שבתות תמימות תהיינה הא כיצד כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת (של א) ר' אליעזר סו"פר רבי יהושע מ"נה רבי ישמעאל מע"מר רבי יהודה למ"מה סימן) רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר °תספר לך ספירה תלויה בבית דין ב)(שהם *יודעים לחדש ממחרת השבת מחרת י"ט) יצאת שבת בראשית שספירתה בכל אדם רבי יהושע אומר: אמרה *תורה מנה ימים וקדש חדש, מנה ימים וקדש עצרת מה חדש סמוך לביאתו ניכר אף עצרת סמוך לביאתו ניכרת ג)(וא"ת עצרת לעולם אחר השבת היאך תהא ניכרת משלפניה) רבי ישמעאל אומר: אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת מה להלן רגל ותחלת רגל אף כאן רגל ותחלת רגל רבי יהודה בן בתירא אומר נאמר "שבת" ד) למעלה ונאמר שבת (למטה) מה להלן רגל ותחלת רגל סמוך לה אף כאן רגל ותחלת רגל סמוך לה: ת"ר °וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד, °ממחרת השבת ממחרת יו"ט או אינו אלא למחרת שבת בראשית רבי יוסי בר יהודה אומר הרי הוא אומר °תספרו חמשים יום כל ספירות שאתה סופר לא יהו אלא חמשים יום, ואם תאמר ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מוצא חמשים ואחד ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים, חמשים ושלשה, חמשים וארבעה, חמשים וחמשה חמשים וששה רבי בן בתירא אומר אינו צריך

הרי

שלא היה משה מוליך את ישראל דרך הר שעיר היו באין באחד עשר יום לקדש שהיא סמוכה לארץ ישראל: ואם אוהבן היה למה ה) מאחרן ארבעים שנה · ודיחוי בעלמא קאמר ליה משום דהוא היה אומר דברי הבל: לא תהא תורה שלמה (א) · ו) (לעולם) לדחות אדם בקנה ובקש כשיחה בטילה שלכם דלנו יש ראיה ולכם אין ראיה: חמשים יום · משמע ימים ולא שבועות וכתוב אחד אומר שבועות ושבועות לא קרי אלא אותן המתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת: הא כיצד הא ביו"ט ראשון של פסח שחל ז) בשבת · דממחרתו אחר השבת דהוא יום הבאת עומר ומתחילין (למנות) ח) מתוקם "שבע שבתות תמימות תהיינה": ביו"ט · של פסח שחל להיות באמצע שבת דמתחילין למנות למחרתו מיתוקם קרא בחמשים יום ולא שבועות שלמות ט) אלא מתחילין למנות באמצע שבת: תספר לך · משמע לך תהא מסורה הספירה: ספירה תלויה בבית דין · שבית דין קובעין י) המועדות (וצריך לשאול) אימתי חל יום טוב ראשון של פסח שמתחיל למנות הספירה ממחרת: יצאת שבת בראשית · שבת ממש שספירתה תליה בכל אדם שאין צריך יא) (לאדם לישאל לבית דין אימתי חל) יום ראשון אלא ממתין עד שבת שבתוך הפסח יב) ומתחיל: מנה ימים וקדש חדש · עד חדש ימים (וחודש) מנה תשעה ועשרים יום ויקדש חדש ביום שלשים: מה חדש סמוך לביאתו ניכר יג) · מאימתי תתחיל למנות דהיינו מיום כ"ט משעת מולד הלבנה: אף עצרת סמוך לביאתו · מנין החמשים ניכר להם יום קבוע שיתחילו למנות בו דהיינו ממחרת יו"ט ראשון שאם ממתינין עד לאחר השבת אין שם היכר יום קבוע דפעמים שמתחיל למנות (ב) יד) בי"ז פעמים בי"ח: מה להלן · בשתי הלחם בעצרת רגל הוא ותחלת רגל: אף יום הבאת עומר · רגל ותחלת רגל, ואם נמתין עד לאחר השבת פעמים שהיתה באה בסוף הרגל כגון שחל פסח בשני בשבת: שבת למטה · עד ממחרת השבת השביעית וגו' (ויקרא כג) והקרבתם מנחה חדשה דהיינו עצרת ונאמר שבת למעלה (שם) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו': מה להלן · בשבת שלמטה האמור בשתי הלחם: רגל ותחלת רגל טו) · סמוך לאותה שבת דהיינו עצרת המתחלת למחרת של שבת שביעית לאחר טז) שעברה שבוע דאותה שבת דהיינו שבוע יז) אף שלמעלה האמורה בעומר רגל ותחלת הרגל הוי סמוך לה דהיינו יום ראשון של פסח שיהא **סמוך יח) (לרגל) לעומר (אלמה) ממחרת השבת מחרת יו"ט קאמר דיום טוב קרוי שבת דכתיב (שם) ביום הראשון שבתון: לכל אחד ואחד · שכל אחד חייב לספור: כל ספירות שאתה סופר · לעולם יהו שוות שלא יהו בשלן אלא חמשים כגון שאם חל פסח בשבת שלדברי הכל אתה מונה מיום המחרת שהוא יו"ט שני של פסח חמשים יום אף לעולם לא תספור יט) (ימים) מיום שני של פסח אלא חמשים ולא"ת שבת בראשית פעמים שאתה מונה לפי החשבון של [illegible] כ) שהתחילה למנות מיום שני יהא פעמיו נ"א כגון חל פסח (של) בערב שבת ואתה מונה מאחד בשבת, נ"ב כגון אם חל בה' בשבת, נ"ג כגון אם חל ברביעי בשבת, נ"ד בשלישי, נ"ה בשני, נ"ו באחד בשבת מיום ראשון עד יום עצרת:

וכי

כתוב אחד אומר תספרו חמשים יום · ואם תאמר והא לא ספרינן אלא מ"ט יום ויש לומר שלא נחה הכתוב לספור חמשים דהכי קאמר קרא כא) עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו אי נמי חמשים יום תספרו והקרבתם דבתריה קאי והכי קאמר עד ממחרת השבת השביעית תספרו ולא עד בכלל נ' יום והקרבתם מנחה חדשה:

מה חדש סמוך לביאתו ניכר · פירש בקונטרס לביאת השבוע ניכר מאימת מתחיל למנות דהיינו מיום כ"ט משעת מולד לבנה אף עצרת סמוך למנין החמשים ניכר להם יום קבוע דהיינו בט"ז בחודש ממחרת יו"ט ראשון שאם ממתינים עד לאחר השבת אין שם היכר יום קבוע דפעמים שמתחילין למנות בט"ז פעמים בי"ז פעמים בשמונה עשר פעמים בי"ט ור"ת מפרש מה חודש סמוך לביאתו של חודש ניכר מתי יהיה כב) ראש חודש דמיד דמיכסי סיהרא ואיכא נראים שני עלמא ידעי שהיום יהיה מולד ולמחר יקדשו ב"ד את החודש אף עצרת צריך שיהא ניכר וידוע לעולם זמן קדושתה סמוך לביאתה דהיינו אם מתחילין למנות בששה עשר בניסן שיתנו עיניהם כמה הלבנה גדולה בחמשה לחודש וכשיראה בסוף נלאתו שיעור ידעו שלמחר יתקדש עצרת ולקמן פריך דלמא ביו"ט אחרון קאי ויתנו עיניהם בכ"ב בניסן וה"ה משום גרים מנה ימים וקדש יובל משום דמנה ימים וקדש חודש נפקא לן בריש מסכת מגילה (דף ה·) מדכתיב עד חדש ימים ימים אתה מונה לחדשים ולא אתה מונה שעות לחדשים וזו היא מדרש חכמים ולא שייך למימר אמרה תורה אלא בדבר שהצדוקים מודים בו *כי ההיא דתני (בפ' בתרא דר"ה) (דף כט·) הכי אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת דבהדיא כתיב וכן ספירת יובל כתובה בהדיא סמוך לביאת התחלת השבוע ניכר שלעולם מתחילין למנות למחרת שבת החמשים אף עצרת סמוך לביאת התחלת השבוע יהא ניכר שזה הוא למחרת יו"ט הראשון ולא ישתנה לעולם ור"ת אומר דמליט בשילהי פ"ק דר"ה (דף טז·) אמרה תורה נסכו מים לפני בחג אע"פ שאין הצדוקים מודים שרגמוהו כג) באתרוגיהן ומיהו יש לחלק משום דהתם קאמר מפני מה אמרה תורה אבל יש להביא ראיה מהא דאמריך *עולת חדש בחדשו אמרה תורה חדש (חודש) והבא לי קרבן מתרומה חדשה ואין לצדוקין מודין בדרשה זו ועוד קשה הה"ל למימר מנה שנים וקדש יובל דימים לא מליט דהכי כתיב קרא וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים ועוד יש לפרש מה חודש סמוך לביאתו ניכר כל שנה ע"י *החשבון מתי יבוא שלעולם כשיעבור שלשים יום מר"ח מקדשין את החדש אף עצרת סמוך לביאה ניכרת על ידי חשבון השוה יש להכיר מתי יבא עצרת שלעולם לאחר חמשים יהא עצרת ולדברי הצדוקין אינה ניכרת יפה דפעמים יש יותר:

מה להלן רגל כו' · ולדבריהם דמנין דהוי אחר הרגל כגון דחל פסח באחד בשבת:

רגל ותחלת הרגל · אע"ג דעצרת יום אחד כיון דיש לתשלומין כל שבעה שייך בה תחלת רגל:

וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד · גבי יובל כתיב (ויקרא כה) וספרת לך דלבית דין קאמר להו רחמנא ושמא בית דין סופרין ומברכין כמו שאנו מברכין על ספירת העומר וגבי זבה דכתיב (שם טו) וספרה לא שייך בה ברכה כיון שסותרת דאי חזיא אפילו בשביעי סתרה:

רבי יהודה בן בתירא אומר אינו צריך · בברייתא דלעיל חשיב ר"י בן בתירא בענין אחר ובספר שכתב רבינו גרשום מאור עיני הגולה מחק מהא בתירא בן בתירא וגרים ר"י סתם ושמא שניהם הן דאחד היה בזמן הבית כדמוכח בריש פסחים (דף ג·) ועוד היה אחד דאמריך בירושלמי *דר"א ור' יהושע ביטלו מכשפות מאביו של ר"י בן בתירא שלא היה יכול להוליד ואין לחוש במאי דקאי ליה בתר תנא בתראי דה"נ מילתיה דר' יוסי בתר רבי יוסי בר"י שהיה ר"י חבירו של ר' יוסי פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין לד·):

כתוב

מו א מיי' פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הל' כד סמג עשין ר טוש"ע א"ח סימן תפט סעיף א:

מז ב מיי' שם הלכה יא:

[ועיין מ"ש הרא"ש סוף ערבי פסחים סימן מ' על פירושים שלנו ועיין באורך אתר]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא תהא תורה שלמה שלנו לדחות: (ב) ד"ה אף עצרת וכו' למנות בט"ז פעמים בי"ז פעמים בי"ח:

[צ"ל ישמעאל]

צ"ק מ"ו וצ"ל שלנו

צ"ל יודעים לקדש י"ט יצאת שבת כו' והשאר נמחק צ"ק [תענית יז: ר"ה ס. פ"ק]

צ"ל ומתחיל למנות צ"ק

צ"ק מ"ז

צ"ל כי ההוא דתני בספרי פ' אמור סי' צ"ק

[ר"ה ד']

צ"ק מ"ח

צ"ל דהיינו יום שני של פסח שיהא סמוך לעצרת כו' **צ"ל סמוך הרגל לעומר והס"ד ואח"כ ד"ה לכל אחד כו' לספור הס"ד ואח"כ ד"ה ממחרת השבת שבתון הס"ד צ"ק

צ"ק מ"ט

[ועי' תוס' ר"ה ה. ד"ה למה]

[ועי' תוספות כתובות ע. ד"ה וספרה]

[סנהדרין פ' ד' מיתות]

ויקרא כג ט"ו
וספרתם לכם ממחרת השבת
מיום הביאכם את עומר התנופה
שבע שבתות תמימות תהיינה

כג ט"ז עד ממחרת השבת השביעית
תספרו חמישים יום והקרבתם
מנחה חדשה לה'

נושא/מקבנה
סדרה של הוכחות
ש"ממחרת השבת" דכתיב
בספירת העומר היינו ממחרת
יום ראשון של פסח וזה
כנגד הביתוסים שסוברים מיום
ראשון שבא אחר שבת בראשית

⊛ אותו "שבת" הכתוב אצל *"ממחרת השבת"
[illegible]
אחרי השבוע השביעית
בא יום של עצרת

החמישים יהיה מיום ראשון [illegible]

*יהא נ"א מיום שני של פסח

שיטה מקובצת

א) של אליעזר סופ"ר יהושע מונ"ה ישמעאל מעמ"ר יהודה למש"ה סימן: ב) תיבות שהם יודעים לחדש מסורת השבת מסורת יו"ט נמחק: ג) תיבות וא"ת עצרת לעולם כו' ניכרת משלפניה נמחק: ד) נאמר שבת למטה ונאמר שבת למעלה: ה) למה איחרן: ו) שלכם ולא לדחות אדם בעלמא: ז) שחל להיות בשבת וממחרתו אחד בשבת: ח) למנות עד סוף החמשים דהשתא: ט) שלמות דלא משכחת שבועות שלמות אלא היכא דמונה מאחד בשבת אלמא חיובת אלא נמחק: י) קובעין לך המועדות ויודוך אימתי: יא) צריך אדם: יב) ומתחיל: יג) ניכר להם: יד) למנות בט"ז פעמים: טו) ותחלת רגל הוי: טז) לאחר שעבר השבוע: יז) שבוע הס"ד והוא"ד אף שבת שלמעלה: יח) סמוך לעומר אלמא: יט) תיבת ימים נמחק: כ) שהתחלת למנות מיום שני של יום טוב כו' פסח בערב ותיבת של נמחק: כא) עד ממחרת השבת וגו' וא"ת פשיטה דקרא במאי מוקמת ליה הרי שבע שבתות אינו אלא כר"מ ופרש"י דעד ולא עד בכלל והוא' תוס' אחרות: כב) ראש חדש חדש לעולם הלבנה חדשה מכוסה עד משהו והוא"ל כ"ד שעות דמיכסי סיהרא י"ח מעתיקא ו' מחדתא אף עצרת לעולם ע"י הלבנה ניכרת ביאתה דלעולם יהיה ששה בסיון אבל לדברי הבייתוסים אינו לעולם בששה בסיון אלא פעמים בו' או בח' עד י"ב בסיון תו' א': כג) באתרוגיהן · גליון ומיהו י"ל דמ"מ הכא אי לאו דמודו בה צדוקין מה תשובה הוא להם מידו אין לסתוק בשביל כך הספרים עיין בתוס' ר"ה (דף כ ע"א):

מה

רבינו גרשום

יותר מן ימי התמיד (בשתאותים) [בייתוסים] והחזירו עליהם תורה די לא להתענות בהן: כשיחה בטילה שלכם שאין בה ממשות: כתוב אחד או' תספרו חמשים יום' אלמא דלא בעינן שבע שבתות תמימות מאחד בשבת ועד שבת אלא בחמשים בעלמא בארוה יום שיעלו: וכתוב [אחד אומר] שבע שבתות תמימות' אלמא בעינן מאחד בשבת ועד שבת לא חמשים: כאן ביום ראשון של פסח שחל להיות בשבת' משכחת שבע שבתות תמימות כשרון הוי עצרת אחר שבת: והאי דכתיב יום בעלמא והיינו ביו"ט שחל להיות באמצע שבת' אלמא דמיקלעא עצרת בכל יומא: מנה ימים וקדש חדש דכתיב עד חדש ימים תלה הכתוב את החדש בימים כלומר שאין מחשבין לחדשים אלא ימים: מה חדש סמוך לביאתו לתחלת החשבון ניכר שהוא ר"ח שהלבנה בחדשה: אף עצרת סמוך לביאתה נכרת' כלומר סמוך להתחלה מניינה ניכרת שהוא תחלת י"ט דאי אמרת דלא מתחלינן למימני אלא לאחר שבת ולא מיקלעא עצרת אלא לאחר שבת לא מינכר מניינה דזימנין דמתחלינן למימני בתלתא בשבתא וזימנין בארבעה או בחמשה או בשיתא' אלא לעולם אחר י"ט הראשון ניכר מניינה: מה להלן בעצרת רגל ותחלת רגל אף כאן בפסח שבת האמורה בו רגל ותחלת רגל: סמוך לו' דהיינו עצרת ביום אחד אף כאן וספרתם ממחרת השבת שהוא רגל ותחלת רגל סמוך לו הייט ממחרת י"ט הראשון: פעמים שאתה מוצא בין פסח לעצרת חמשים (ואחד כגון דמיקלע) [ואחד כגון דמיקלע] יומא דפיסחא במעלי שבתא ואי לא מנית אלא מאחר שבת הוא חמשין וחד בין פסח לעצרת.